



Zasady odpowiedzialności cywilnej – cz. 2

dr hab. Marcin Krajewski
Instytut Prawa Cywilnego
Katedra Prawa Cywilnego

Szkoda



Metody ustalenia odszkodowania

- 1) metoda różnicy (dyferencyjna),
- 2) metoda obiektywna

Zasada compensatio lucri cum damno

Szkoda w granicach ujemnego i dodatniego interesu umowy – problem uwzględniania utraconych korzyści

Szkoda



Przyczynienie się poszkodowanego

Art. 362. Jeżeli poszkodowany przyczynił się do powstania lub zwiększenia szkody, obowiązek jej naprawienia ulega odpowiedniemu zmniejszeniu stosownie do okoliczności, a zwłaszcza do stopnia winy obu stron.

Koncepcje co do zachowania będącego przyczynieniem:

- a) tylko związek przyczynowy,
- b) obiektywnie nieprawidłowe zachowanie,
- c) zachowanie zawinione,
- d) wina albo zachowanie obiektywnie nieprawidłowe

Szkoda



Przyczynienie się poszkodowanego w ubezpieczeniach

Art. 827. § 1. Ubezpieczyciel jest wolny od odpowiedzialności, jeżeli ubezpieczający wyrządził szkodę umyślnie; w razie rażącego niedbalstwa odszkodowanie nie należy się, chyba że umowa lub ogólne warunki ubezpieczenia stanowią inaczej lub zapłata odszkodowania odpowiada w danych okolicznościach względem słuszności.

Sytuacja szczególna w ubezpieczeniu OC

Szkoda



Sposoby naprawienia szkody

Art. 363. § 1. Naprawienie szkody powinno nastąpić, według wyboru poszkodowanego, bądź przez przywrócenie stanu poprzedniego, bądź przez zapłatę odpowiedniej sumy pieniężnej. Jednakże gdyby przywrócenie stanu poprzedniego było niemożliwe albo gdyby pociągało za sobą dla zobowiązanego nadmierne trudności lub koszty, roszczenie poszkodowanego ogranicza się do świadczenia w pieniądzu.

Dwa sposoby:

- a) restytucja naturalna
- b) rekompensata pieniężna

Szkoda

Ograniczenia wyboru sposobu naprawienia szkody:

- a) niemożliwość restytucji naturalnej,
- b) nadmierne trudności,
- c) nadmierne koszty

Problem wyboru sposobu naprawienia szkody w ubezpieczeniach

Sytuacja szczególna w ubezpieczeniach OC

Szkoda



Sposoby ustalenia odszkodowania w pieniądzu

Art. 363 § 2. Jeżeli naprawienie szkody ma nastąpić w pieniądzu, wysokość odszkodowania powinna być ustalona według cen z daty ustalenia odszkodowania, chyba że szczególne okoliczności wymagają przyjęcia za podstawę cen istniejących w innej chwili.

Sposoby ustalenia wartości uszkodzonej rzeczy:

- a) *pretium commune*
- b) *pretium singulare*
- c) *pretium affectionis*

Odpowiedzialność deliktowa



Odpowiedzialność deliktowa a odpowiedzialność kontraktowa

Pojęcie czynu niedozwolonego

Systematyka:

- a) odpowiedzialność za własne czyny,
- b) odpowiedzialność za cudze czyny,
- c) odpowiedzialność za wykonywanie władzy publicznej,
- d) odpowiedzialność za zwierzęta i rzeczy,
- e) odpowiedzialność związana z użyciem sił przyrody

Odpowiedzialność za własne czyny



Art. 415 Kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia.

Art. 416. Osoba prawna jest obowiązana do naprawienia szkody wyrządzonej z winy jej organu.

Dwie przesłanki odpowiedzialności:

- a) bezprawność - obiektywna nieprawidłowość postępowania
- b) wina – subiektywna zarzucalność czynu

Odpowiedzialność za własne czyny



Bezprawność – nie tylko naruszenie wyraźnych przepisów prawa
Okoliczności wyłączające bezprawność:

1) Obrona konieczna

Art. 423. Kto działa w obronie koniecznej, odpierając bezpośrednio i bezprawny zamach na jakiekolwiek dobro własne lub innej osoby, ten nie jest odpowiedzialny za szkodę wyrządzoną napastnikowi.

Przesłanki:

- a) bezpośredniość zamachu,
- b) bezprawność zamachu – niekoniecznie zawinienie,
- c) zastosowanie środków koniecznych,
- d) problem porównania wartości dóbr

Odpowiedzialność za własne czyny



Okoliczności wyłączające bezprawność cd.:

2) Stan wyższej konieczności

Art. 424. Kto zniszczył lub uszkodził cudzą rzecz albo zabił lub zranił cudze zwierzę w celu odwrócenia od siebie lub od innych niebezpieczeństwa grożącego bezpośrednio od tej rzeczy lub zwierzęcia, ten nie jest odpowiedzialny za wynikłą stąd szkodę, jeżeli niebezpieczeństwa sam nie wywołał, a niebezpieczeństwu nie można było inaczej zapobiec i jeżeli ratowane dobro jest oczywiście ważniejsze aniżeli dobro naruszone.

Przesłanki:

- a) specyfika szkody – rzecz lub zwierze,
- b) szkoda grożąca bezpośrednio od zwierzęcia lub rzeczy,
- c) sam nie wywołał niebezpieczeństwa,
- d) nie można było inaczej zapobiec,
- e) porównanie wartości dóbr

Odpowiedzialność za własne czyny



Okoliczności wyłączające bezprawność cd.:

3) dozwolona samopomoc

4) zgoda poszkodowanego - na naruszenie, nie na szkodę.

Wina – subiektywna zarzucalność

– psychologiczna i normatywna teoria winy

Okoliczności wyłączające winę:

1) Niepoczytalność

Art. 425. § 1. Osoba, która z jakichkolwiek powodów znajduje się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, nie jest odpowiedzialna za szkodę w tym stanie wyrządzoną.

Odpowiedzialność za własne czyny



Okoliczności wyłączające winę – cd.:

1) Niepoczytalność – cd.

Art. 425. § 2. Jednakże kto uległ zakłóceniu czynności psychicznych wskutek użycia napojów odurzających albo innych podobnych środków, ten obowiązany jest do naprawienia szkody, chyba że stan zakłócenia został wywołany bez jego winy.

2) Wiek

Art. 426. Małoletni, który nie ukończył lat trzynastu, nie ponosi odpowiedzialności za wyrządzoną szkodę.

Odpowiedzialność za własne czyny



Stopnie winy

1) Umyślność

- a) zamiar bezpośredni,
- b) zamiar ewentualny

2) Niedbalstwo

- a) zwykłe niedbalstwo – niedołożenie należytej staranności,
- b) rażące niedbalstwo

Odpowiedzialność za własne czyny



Osoby odpowiedzialne

Art. 422. Za szkodę odpowiedzialny jest nie tylko ten, kto ją bezpośrednio wyrządził, lecz także ten, kto inną osobę do wyrządzenia szkody nakłonił albo był jej pomocny, jak również ten, kto świadomie skorzystał z wyrządzonej drugiemu szkody.

Wymienione podmioty:

- a) bezpośredni sprawca,
- b) podżegacz,
- c) pomocnik,
- d) kto świadomie skorzystał

Odpowiedzialność za cudze czyny



I. Odpowiedzialność osób zobowiązanych do nadzoru

Art. 427. Kto z mocy ustawy lub umowy jest zobowiązany do nadzoru nad osobą, której z powodu wieku albo stanu psychicznego lub cielesnego winy poczytać nie można, ten obowiązany jest do naprawienia szkody wyrządzonej przez tę osobę, chyba że uczynił zadość obowiązkowi nadzoru albo że szkoda byłaby powstała także przy starannym wykonywaniu nadzoru. Przepis ten stosuje się również do osób wykonywających bez obowiązku ustawowego ani umownego stałą pieczę nad osobą, której z powodu wieku albo stanu psychicznego lub cielesnego winy poczytać nie można.

Odpowiedzialność za cudze czyny



I. Odpowiedzialność osób zobowiązanych do nadzoru

- 1) Brak winy – konieczna bezprawność
- 2) Podmioty odpowiedzialne:
 - a) zobowiązani z mocy ustawy,
 - b) zobowiązani z mocy umowy,
 - c) osoby sprawujące faktycznie stałą pieczę.
- 3) Przesłanki zwolnienia z odpowiedzialności:
 - a) prawidłowe wykonywanie nadzoru,
 - b) ...szkoda i tak by nastąpiła – brak związku przyczynowego
- 3) Zasada winy i domniemanie winy ?
- 4) Nie dotyczy szkody wyrządzonej samemu sobie

